

Sanering av svindysenteri från svenska grisbesättningar

Bakgrund

Svindysenteri är en allvarlig grissjukdom som ger upphov till blodiga diarréer, kraftigt nedsatt tillväxt och ökad dödlighet. Sjukdomen är kostsam och kommer ofta smygande. Dysenterin är inte längre någon vanlig grissjukdom i Sverige men drabbade djur far illa och drabbade besättningar kan lida svåra ekonomiska förluster och på kontinenten förekommer det att besättningar slås ut på grund av obehandlingsbar dysenteri. Detta är tre anledningar till att bekämpa sjukdomen med målsättningen om ett dysenterifritt Sverige. Det gäller att identifiera smittade besättningar och hantera dem så säkert som möjligt i transportkedjan för att undvika att nya besättningar smittas.

Syfte

Syftet med projektet är att säkra en fortsatt hög djurhälsa, djurvälstånd samt låg antibiotikaförbrukning inom svensk grisproduktion. Projektet har pågått i tre år efter begäran och beviljad förlängning till 2022 års utgång. Projektet inleddes med att skapa ett nätverk mellan grisföretagarna, SVA, slakteriernas tillförselansvariga och djurhälsoorganisationerna och med att dokumentera antal utbrott med dysenteri under perioden 2016-2019. Under den här perioden diagnosticerades dysenteri enligt inventeringen i 25 besättningar, varav nio ännu inte var friskförklarade vid 2019 års utgång.

Genomförande

Genom projektet har ett arbetssätt för sanering arbetats fram som bygger på planering, information, koordinering samt uppföljning och rapportering efter genomförda saneringar. Inom nätverket var det ett informationsutbyte så snart det skedde en förändring av status avseende dysenteri i landet. Utöver detta träffades nätverket vid ett digitalt möte en gång per år. Utöver nätverket har strategiska transportörer deltagit på en informationsträff samt erhållit, efter samråd med nätverket, samma information som nätverket. Övriga Sverige har kontinuerligt informerats genom artiklar i branschtidningen Grisföretagaren.

Från och med 2020 fastställdes att det alltid skall undersökas för dysenteri vid tillfällena när dysenteri skulle kunna misstänkas, således även vid en lågradig misstanke. Detta har lett till en intensifierad provtagning för dysenteri.

Under 2020 undersöktes totalt 147 besättningar avseende dysenteri, varav sjukdomen påvisades i fem besättningar. Under det här året friskförklarades fem diagnosticerade besättningar. Vi 2020 års utgång var det därmed återigen nio besättningar som inte friskförklarats från dysenteri.

Under 2021 undersöktes totalt 158 besättningar avseende dysenteri, varav sjukdomen påvisades i tre besättningar. Samtliga dessa tre besättningar var specialiserade storgrisbesättningar som köpte in förmedlingsgrisar vid en vikt av omkring 30 kg. Inte i något fall kunde dysenteri påvisas hos de besättningar som levererade smågrisar till storgrisbesättningarna. Under 2021 friskförklarades inte någon besättning som fällts för dysenteri. Vi 2021 års utgång var det därmed 12 besättningar i Sverige som inte friskförklarats från dysenteri.

Under 2022 undersöktes totalt 133 besättningar avseende dysenteri, varav sjukdomen påvisades i två besättningar. Återigen var dessa besättningar specialiserade storgrisbesättningar som köpte in förmedlingsgrisar vid en vikt av omkring 30 kg. Inte i något fall kunde dysenteri påvisas hos de besättningar som levererade smågrisar till storgrisbesättningarna. Under 2022 friskförklarades åtta besättningar som tidigare fällts för dysenteri. Vi 2022 års utgång fanns det därmed sex besättningar i Sverige som inte friskförklarats från dysenteri.

Under hela försöksperioden 2020-2022 undersöktes därmed totalt 438 besättningar avseende dysenteri, varav sjukdomen påvisades i 10 besättningar. Under de sista två åren påvisades dysenteri endas i specialiserade storgrisbesättningar och dysenteribakterier kunde heller inte påvisas i de besättningar som levererat smågrisar till de drabbade storgrisbesättningarna. Den grupp bakterier som dysenteribakterier tillhör kallas för spirocheter och vi vet att cirka 2,5% av tarmfloran hos avvanda grisar tillhör spirocheterna. Därför kommer molekylära analyser att genomföras för att se om dysenteribakterier kan förekomma normalt i tarmfloran, men i så liten mängd att de inte upptäcks hos kliniskt friska grisar. Dessa undersökningar ligger dock utanför ramen för det här projektet

Under hela försöksperioden 2020-2022 friskförklarades totalt 13 besättningar från dysenteri. Därmed återstod det i landet totalt sex besättningar som ännu inte friskförklarats för dysenteri. Av dessa är två under sanering, medan övriga fyra bedömts som osaneringsbara. Då dessa fyra besättningar är kända av närverket utgör de inget hot mot övriga besättningar i Sverige, eftersom mått och steg har vidtagits så att grisar från dessa besättningar kan transporteras utan att riskera hälsoläget för andra besättningar

Målsättning och långsiktig effekt

Projektets målsättningar att minska andelen dysenteriutbrott och andelen besättningar som sprider dysenteri är därmed uppfyllda.

För att Sveriges grisproducenter långsiktigt ska kunna tillgodogöra sig det erhållna resultatet är det viktigt att projektet nu övergår i en förvaltningsfas och fortsätter att dokumentera såväl frihet från som förekomst av dysenteri. Om detta ej görs kommer medvetandenivån rörande dysenteri snabbt att återflyttas till den låga nivå som rådde innan det här projektet initierades. En uppföljning av projektet har beviljats ytterligare branschmedel, vilket är värdefullt för att inte tappa kontrollen över sjukdomen.

Projekt beviljat 2019-09-02

Uppföljning och rapportering av genomförda saneringsåtgärder kommer fortsatt löpande att dokumenteras genom nätverket dysenterifritt Sverige under kommande femårsperiod (2023–2027)

Kommunicerade resultat

De resultat som erhållits inom projektet har kontinuerligt redovisats i tidningen *Grisföretagaren* i totalt 10 artiklar; nummer 2, 4, 6, 8 och 11 år 2020; nummer 2 och 6 år 2021; nummer 2 och 5 år 2021 samt nummer 3 år 2023.

Uppsala 2023-03-24

Per Wallgren, Professor, SVA